Najvyšší súd **4 Cdo 191/2011**

Slovenskej republiky

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. O.**, bývajúcej v B., **2/ J. D.**, bývajúceho v B., **3/ A. D.**, bývajúcej v M. a **4/ M. Š.**, bývajúcej v T., zastúpených JUDr. P. P., advokátom v B.B., proti žalovanej **A. F.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. L. S., advokátkou v B., **o určenie neplatnosti závetu**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 7 C 116/2000, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. marca 2011 sp. zn. 14 Co 52/2011 v spojení s opravným uznesením z 8. septembra 2011 sp. zn. 14 Co 52/2011 rozhodol

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 25. novembra 2010 č.k. 7 C 116/2000-464 žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali aby súd určil, že závet poručiteľa J. D. zomrelého X. spísaného na Notárskom úrade JUDr. P. Z., so sídlom v B. dňa X. pod N. je neplatný, zamietol. Žalobcom uložil povinnosť zaplatiť žalovanej trovy konania 1 010,09 Eur na účet jej právnej zástupkyne. Rozhodol tak po rozsiahlom dokazovaní, z ktorého nemal preukázané, že by závet spísaný poručiteľom formou notárskej zápisnice nebol tento podpísal, ako ani to, že by na takýto úkon v čase zriadenia závetu nebol vzhľadom na svoj zdravotný stav spôsobilý. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalobcov rozsudkom z 22. marca 2011 sp. zn. 14 Co 52/2011 v spojení s opravným uznesením z 8. septembra 2011 sp. zn. 14 Co 52/2011 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým okresný súd žalobu žalobcov zamietol, potvrdil. Zmenil rozsudok okresného súdu vo výroku o trovách prvostupňového konania tak, že žalobcom uložil povinnosť zaplatiť žalovanej trovy konania 1 436,61 Eur na účet právnej zástupkyne JUDr. H. B., ako aj trovy odvolacieho konania 136,23 Eur, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Odvolací súd takto rozhodol, keď mal za to, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav veci, vykonané dokazovanie vyhodnotil v súlade s § 132 O.s.p. a svoje rozhodnutie aj náležite podľa § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodnil. Odvolací súd sa stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa a na tieto odkázal. Doplnil, že správne súd prvého stupňa zameral dokazovanie na zisťovanie okolností, či podpis na závete bol vlastnoručným podpisom poručiteľa J. D.. Nariadené znalecké dokazovanie znalkyňou odboru písmoznalecstva PhDr. R. J. preukázal, že obidva podpisy v znení J. D. zo X. na notárskej zápisnici sú s najväčšou mierou pravdepodobnosti vlastnoručnými podpismi menovaného. Z dôvodu námietok k tomuto dôkazu bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie Ústavom súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline a Kriminalistickým a expertíznym ústavom policajného zboru v Bratislave. Znalecký posudok posledne menovaného ústavu sa stotožnil so závermi znalkyne PhDr. J.. Vzhľadom na znalecké posudky, ktoré sa vo svojich záveroch zhodli v tom, že podpis na závete spísanom vo forme notárskej zápisnice je z najväčšou pravdepodobnosťou podpisom J. D., dospel aj krajský súd k záveru, že ide o podpisy poručiteľa a preto nebolo možné závet poručiteľa považovať z tohto dôvodu za neplatný. Vzhľadom na tvrdenie žalobcov, že zdravotný stav poručiteľa v čase urobenia úkonu bol taký, že mu neumožňoval tento úkon vykonať, bolo správne nariadené znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctva. Zo znaleckého posudku MUDr. T. T. vyplynul záver, že žiadne z ochorení, ktorými J. D. trpel, nie sú chorobami centrálneho nervového systému a nie sú poruchami myslenia, teda duševnými poruchami. Uvedené ochorenia neovplyvnili psychický stav pacienta, najmä v zmysle rozpoznávacích schopností a úsudku, jeho vôľové schopnosti, orientáciu v priestore a čase. Odvolací súd vychádzajúc z § 476d ods. 1 a § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka z vykonaného dokazovania zhodne s názorom súdu prvého stupňa uzavrel, že poručiteľ J. D. v čase spísania závetu bol plne spôsobilý pre uvedený právny úkon, závet podpísal a tento bol aj v súlade s § 47 Notárskeho poriadku. Vykonanie ďalších dôkazov navrhnutých žalobcami nepovažoval odvolací súd za účelné. Odvolací súd výrok o náhrade trov prvostupňového konania zmenil, keď mal za to, že žalovanej ako úspešnej účastníčke konania (§ 142 O.s.p.)

patrí náhrada aj za ďalšie úkony právnej pomoci, a tiež náhrada za zloženú zálohu na znalecké dokazovanie. Úspešnej žalovanej priznal aj náhradu trov odvolacieho konania.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. a dovolací dôvod z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. Namietali, že odvolací súd preskúmal rozsudok okresného súdu bez nariadenia pojednávania, bez možnosti ich účasti na pojednávaní, napriek tomu, že 25. novembra 2010 po poučení podľa § 120 ods. 4 O.s.p. navrhli doplnenie dokazovania znalcom z odboru písmoznalecstva za účelom porovnania podpisov žalovanej a E. K. na zistenie skutočnosti, či podpis poručiteľa nevykazuje znaky písma niektorej z týchto osôb. Podľa názoru žalobcov týmto postupom odvolacieho súdu došlo k odňatiu, resp. zaťaženiu realizácie ich procesných práv, ktoré má slúžiť na ochranu a obranu tých práv a záujmov, ktorých sa v odvolacom konaní domáhali navrhovaným doplnením dokazovania. Zároveň uviedli, že týmto postupom súdu došlo k naplneniu aj ďalšieho dôvodu dovolania vyplývajúceho z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., a to, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a to konkrétne porušením ustanovenia o dokazovaní, a to tým, že odvolací súd vôbec nezisťoval skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy. Vyčítali odvolaciemu súdu, že nesprávne vyhodnotil vykonané dokazovanie a nariadením ďalšieho dokazovania neodstránil pochybnosti, ktoré nastali ohľadne pravosti sporných podpisov poručiteľa a v posúdení jeho zdravotného stavu. Podľa názoru dovolateľov uvedené potom malo za následok nesprávne právne posúdenie veci, a to aj v otázke splnenia náležitostí notárskej zápisnice, ktorým bol závet zriadený, najmä v súvislosti s označením miesta, kde notárska zápisnica bola spísaná. Žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaná navrhla dovolanie žalobcov ako neprípustné odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho

pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. V zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4.

Dovolaním žalobcov nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania. Dovolací súd v predmetnej veci dosiaľ nevyslovil ani záväzný právny názor, od ktorého by sa odvolací súd odchýlil a nejde ani o prípad týkajúci sa neplatnosti zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie nie je podľa § 238 O.s.p. prípustné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p. ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu) ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných vád vymenovaných v písm. a/ až g/ tohto ustanovenia. Žalobcovia existenciu procesných vád

konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdili a procesné vady tejto povahy nezistil ani dovolací súd. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

So zreteľom na žalobcami tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa dovolací súd osobitne zameral na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci im súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej nejde z dôvodu, že súdy pri prejednávaní a rozhodovaní postupovali v súlade s právnymi predpismi a žalobcom neznemožnili uplatniť procesné práva priznané im právnym poriadkom na zabezpečenie ich práv a oprávnených záujmov.

Odňatie možnosti konať pred súdom dovolatelia vyvodzovali z toho, že odvolací súd rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,

b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,

c/ to vyžaduje verejný záujem.

Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

V prejednávanej veci je zrejmé, že odvolací súd sa stotožnil s dôvodmi rozsudku súdu prvého stupňa, mal za to, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Súd prvého stupňa rozhodol v predmetnej veci na pojednávaní a nejde tu ani o dôležitý verejný záujem.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že tým, že odvolací súd vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie, nebola žalobcom odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolatelia súdom nižších stupňov vytýkali, že nevykonali všetky nimi navrhnuté dôkazy a dôkazy, ktoré vykonali nesprávne vyhodnotili. Pokiaľ ide o námietku nevykonania všetkých navrhovaných dôkazov, je súdna prax jednotná v názore, že ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť prípadne k nesprávnym skutkovým zisteniam, a v konečnom dôsledku aj k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (R 37/1993, R 125/1999 a R 6/2000). Dovolací súd poukazuje na to, že k procesným právam účastníka nepatrí, ako sa dovolatelia mylne domnievajú, aby bol súdom vykonaný každý navrhnutý dôkaz. Rozhodovanie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p., § 214 ods. 4 O.s.p.). Ak súd aj rozhodne, že navrhnuté dôkazy nevykoná, napríklad preto, že sú pre vec nevýznamné alebo nadbytočné, nemôže to byť považované za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. K ďalšej námietke žalobcov dovolací súd dodáva, že súd neodníme účastníkovi možnosť pred ním konať ani tým, že prípadne nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov; jeho rozhodnutie môže byť síce z tohto dôvodu vecne nesprávne, ale to ešte samo osebe nevedie k zmätočnosti rozhodnutia a nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Pokiaľ dovolatelia namietali, že odvolací súd pri rozhodovaní vychádzal z neúplných skutkových zistení, a že nezabezpečil ďalšie dôkazy pre správne posúdenie veci, ide po stránke obsahovej o námietku, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Takáto dovolateľmi tvrdená vada (i keby k nej v konaní došlo) by bola

síce relevantným dovolacím dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) sama osebe ale nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.

Dovolací súd k tvrdeniu dovolateľov, že odvolací súd sa náležitým spôsobom nevyporiadal s ich námietkou, že notárska zápisnica (ktorou bol predmetný závet zriadený) nespĺňa zákonom požadované náležitosti (§ 47 písm. a/ Notárskeho poriadku), z ktorého dôvodu nemohlo potom dôjsť ani k správnemu právnemu posúdeniu veci, poznamená, že odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia považoval daný právny úkon za náležitý aj z pohľadu ustanovenia § 47 Notárskeho poriadku.

Dovolací súd poukazuje na to, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových zistení vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p.) a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia. I keby tvrdenia žalobcov o nesprávnom právnom posúdení veci boli opodstatnené, dovolací súd ich z uvedeného aspektu však neposudzoval, žalobcami vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné; o takýto prípad ale v prejednávanej veci nešlo. Keďže dovolanie žalobcov nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd pristúpiť k posúdeniu správnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p. a vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov

v súlade s § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol.

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (s použitím analógie) v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., keď neboli dané dôvody pre použitie ods. 2 tohto ustanovenia, pretože trovy žalovanej vzniknuté v súvislosti s jej vyjadrením k dovolaniu nepovažoval vzhľadom na jeho neprípustnosť za potrebné na účelné bránenie práva.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. januára 2012

JUDr. E. S a k á l o v á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková